

Репортингът на устойчивостта в банковия сектор

Севги Осман

Sustainability Reporting in the Banking Sector

Sevgi Osman

Abstract

Adequate disclosure of sustainable development - a concept that is extremely important for companies across sectors - provides the opportunity to track progress and achievements in this direction. In recent years, there has been significant growth in initiatives to improve accountability. Considering the role of the financial sector for the whole economy and society and the growing environmental care, the provision of non-financial information by banks is also an extremely important task for them. But the numerous overlapping frameworks, principles, standards, etc., the lack of a standardized approach and generally accepted practice in this area leads to a decrease in transparency. Therefore, there is a need to harmonize existing practices for more sustainability reporting and / or updating in line with the latest sectoral requirements.

Keywords: sustainability reporting, banking industry, frameworks, standards, principles, codes of conduct, harmonization

JEL Code: A00

Въведение

Въпреки, че историята на процеса на „репортинг“ започва с финансовото отчитане, финансовите показатели не са достатъчни за инвеститорите и заинтересованите страни. Въпроси като изчерпването и цената на природните ресурси, както и нарастващото значение на правата на човека, карат компаниите да бъдат по-чувствителни по тези въпроси. Освен това, въвеждането на понятието за устойчиво развитие от Организацията на обединените нации (ООН) кара водещите компании да отчитат дейността си във връзка с устойчивостта от 90-те години насам. Предоставят се данни за потреблението на ресурси като енергия и вода и въглеродните емисии, информация за правата на служителите и проектите за социална отговорност.¹

1. Отчитане на устойчивостта от компаниите

През последните години все повече нараства интересът към устойчивостта от страна на бизнеса и академичните общности. Ако първоначално отчитането на устойчивостта е в областта само на няколко „зелени“ или обществено ориентирани компании, днес това е най-добрата практика, прилагана от компаниите в световен мащаб. ООН дефинира устойчивото развитие като „развитие, което отговаря на нуждите на настоящето, без да се компрометира способността на бъдещите поколения да отговорят на собствените си потребности“. Комисията на Европейските общности (2001) определя устойчивостта като „концепция, при която компаниите интегрират социални и екологични съображения в своите бизнес операции и във взаимодействието си със заинтересованите страни на доброволна основа“. Казано по друг начин устойчивостта е „отговорност на предприятията за тяхното въздействие върху обществото“. (Европейска комисия, 2011 г.)²

Фокусът върху устойчивото развитие помага на организациите да управляват своите социални и екологични въздействия върху околната среда и е жизненоважен елемент в

¹ The role of sustainability reports (2016) <http://www.escarus.com/the-role-of-sustainability-reports>.

² Araya, H. M. B., Mas, E. S., & Garrido, F. P. (2014). Sustainability reporting in European cooperative banks: An exploratory analysis. In REVESCO. Revista de Estudios Cooperativos (Vol. 115, pp. 30-56). Universidad Complutense de Madrid.

отношенията между акционери, служители и заинтересовани страни. Прозрачното отчитане предлага редица финансови и социални преимущества като по-добро финансово представяне, достъп до капитал, иновации, намаляване на отпадъците и ефективност, управление на риска, лоялност на служителите, репутация и потребителско доверие, социални ползи.³ Организациите използват отчитането, за да информират своите стратегии и да подобрят бизнеса си. Все по-голям брой компании виждат отчитането на устойчивостта като средство за стимулиране на иновациите чрез своите бизнес дейности и продукти, за да се създаде конкурентно предимство на пазара. Правителствата, предприятията и заинтересованите страни се възползват пряко от „устойчивото отчитане“, а положителното въздействие върху социалните, екологичните и човешките права е очевидно. По-конкретно за организациите отчетът за устойчивостта добавя стойност в редица области като изграждане на доверие, подобряване на процесите и системите, подобрена визия и стратегия, намаляване на разходите за съответствие и конкурентно предимство.⁴

2. Устойчивото развитие в банките

Тъй като банковият сектор се възприема като относително екологосъобразен отрасъл (най-вече по отношение на замърсяването) той реагира по-бавно от други сектори по въпроса за устойчивостта. От глобалната финансова криза обаче стана ясно, че секторът не действа напълно в съответствие с устойчивото бъдеще.⁵ Главната причина за това е породена от факта, че такъв преглед би изисквал намеса в дейността на клиента (Khan, 2015). Дейността на финансовите институции не допринася пряко за отрицателни въздействия върху околната среда като емисиите на парникови газове, замърсяването, изхвърлянето на отпадъци, влошаването на околната среда. От тази гледна точка те се считат за по-малко чувствителни към проблемите на околната среда. Но, услугите на техните клиенти, като например компании и физически лица, работещи в петролния сектор, в производствения сектор и в селското стопанство, могат да бъдат предразположени към рискове за устойчивостта.⁶

Дейностите на финансовия сектор засягат физическите лица и бизнеса както в национален, така и в световен мащаб. Той е „гръбнакът“ на реалната икономика, тъй като е доставчик на финансов капитал и е основен двигател за постигането на преход към приобщаваща, нисковъглеродна и ресурсно ефективна икономика. Приносът към устойчивото развитие е задължителна отговорност за банковия сектор поради забележителното му влияние в икономиката. Това влияние е не само количествено, но и качествено, тъй като банките могат да повлияят на темпа и посоката на икономическия растеж.⁷ Поради кредитните и инвестиционните си дейности, секторът има големи мултиплициращи ефекти. Решенията му да финансира или да не финансира, да инвестира или да не инвестира изпраща силни сигнали към икономиката и може да предизвика бързи промени и адаптация. Ето защо банките трябва да приемат и разпространяват отговорни и прозрачни практики при управлението на веригата в процеса на финансиране и инвестиране.⁸

³ Ernst & Young. (2016). Value of Sustainability Reporting: a study by EY and Boston College Center for Corporate Citizenship.

⁴ The benefits of sustainability reporting, GRI Draft, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/The-benefits-of-sustainability-reporting.pdf>

⁵ Turley-McIntyre, B., Marchl, A., & Stasuik, B. (2016). Sustainability reporting in Canada's financial institutions. *Journal of Co-Operative Accounting and Reporting*, 4, 35-58.

⁶ Nwobu, O. A., Owolabi, A. A., & Iyoha, F. O. (2017). Sustainability reporting in the Financial Sector: A Study of Nigerian Banking Sector. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 22(S8).

⁷ Mahmud, S., Biswas, T., & Islam, N. (2017). Sustainability Reporting Practices and Implications of Banking Sector of Bangladesh according to Global Reporting Initiative (GRI) Reporting Framework: An Empirical Evaluation. *International Journal of Business and Management Invention*, 6(3), 01-14.

⁸ Ireton, K., Valido, V., & Ramirez, L. (2017). Sustainability Reporting in the Financial Sector: A Governmental Approach.

Финансовият сектор често се разглежда като лидер в областта на отчитането на устойчивото развитие (CFERF, 2009)⁹. Според Araya (2014) финансовата индустрия е много чувствителна към устойчивостта. Повечето банки предоставят значително количество информация на различни заинтересовани страни – в много от докладите на европейските банкови групи са интегрирани отчети за устойчивостта, като повечето от тях са подготвени в съответствие с насоките за отчитане на устойчивостта на GRI, включително информацията, изисквана от Глобалния договор.¹⁰ Според проучване на KPMG всички най-големи банки в света и над четири пети от по-малките банки, предоставят подобни доклади. Това предполага, че тази отчетност е добре установена бизнес практика в банковия сектор. Банките са по-склонни да представят нефинансова информация в годишните си отчети, отколкото компаниите от който и да е друг сектор.¹¹

Банковото отношение към текущите проблеми на обществото, свързани с околната среда става все по-признато от банковите клиенти. В резултат на това банките се мотивират повече от нефинансови цели (печалба, приходи), както и пазарен дял, защото те предоставят ползи както за обществото, така и за самата банка. Банковите компании, ангажирани с отчитане на устойчиво развитие получават непряко конкурентно предимство на пазара чрез намаляване или премахване на наложените от правителството глоби. Същевременно тези институции могат да сведат до минимум експозицията си към различни рискове. Инициативите в тази насока подобряват информираността и повишават мотивацията на служителите, което води до по-висока производителност и по-малко проблеми в трудовата среда. Освен тези ползи устойчивостта има положително влияние върху банките, което може да бъде анализирано в две ключови взаимовръзки между КСО и финансовите резултати, и КСО и репутацията на банките.¹²

Финансовите институции отговарят на необходимостта от отчитане на устойчивостта по различни начини. Първоначално не съществуват общоприети стандарти за тези оповестявания, което ги прави по-трудно сравними и по-малко надеждни (Simnett, 2012). Днес, се определят редица стандарти за отчитане на устойчивостта, за да се гарантира хомогенността на докладите за устойчивост.¹³ Разработени са рамки за отчитане с цел повишаване на прозрачността. Отвъд прозрачността обаче е необходима мярка за „пърформанса“.¹⁴

3. Инициативи за измерване на устойчивото развитие

Изследването на устойчивостта се разделя на два периода: 1) от зората на индустриализацията до началото на 60-те години и 2) от 60-те до днес, предопределили и съвременните действия по въпросите на устойчивостта и нейното измерване.¹⁵ Една систематизация на опитите в тази област прави Серафимова (2009)¹⁶. Те се разглеждат в

⁹ Turley-McIntyre, B., Marchl, A., & Stasuik, B. (2016). Sustainability reporting in Canada's financial institutions. *Journal of Co-Operative Accounting and Reporting*, 4, 35-58.

¹⁰ Araya, H. M. B., Mas, E. S., & Garrido, F. P. (2014). Sustainability reporting in European cooperative banks: An exploratory analysis. In REVESCO. *Revista de Estudios Cooperativos* (Vol. 115, pp. 30-56). Universidad Complutense de Madrid.

¹¹ Corporate responsibility reporting in the Banking sector. Key findings from the KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/07/corporate-responsibility-in-the-banking-sector.pdf>

¹² Yen, T. T. H. (2014). CRS in bankinh sector-A literature review and new research directions.

¹³ Araya, H. M. B., Mas, E. S., & Garrido, F. P. (2014). Sustainability reporting in European cooperative banks: An exploratory analysis. In REVESCO. *Revista de Estudios Cooperativos* (Vol. 115, pp. 30-56). Universidad Complutense de Madrid.

¹⁴ Nwobu, O. A., Owolabi, A. A., & Iyoha, F. O. (2017). Sustainability reporting in the Financial Sector: A Study of Nigerian Banking Sector. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 22(S8).

¹⁵ A brief history of sustainability, Steps to Sustainability, http://stepstosustainability.com/?page_id=829

¹⁶ Серафимова, Д.(2009) Социална отговорност на бизнеса и нейното оценяване

контекста на КСО и са систематизирани в 5 условни групи: 1) международни инициативи за популяризиране на социалната отговорност на бизнеса, 2) международни стандарти за социална отговорност на бизнеса, 3) международни конкурси за социално отговорен бизнес, 4) рейтингови агенции и специализирани борсови индекси за оценяване на соц. отговорност на бизнес организациите и 5) инициативи за отчитане на социалната отговорност и устойчивостта и организации за социален одит.

Отчитането на устойчивото развитие все повече се възприема от корпорациите в световен мащаб най-вече поради изискването на заинтересованите страни за по-голяма прозрачност по отношение на екологичните и социалните въпроси. Популярността на такова отчитане се доказва от разработването на редица инструменти през последните две десетилетия. Тези инструменти, наречени общо като инструменти за корпоративно отчитане на устойчивостта (Sustainability Reporting Tools), са важни, тъй като служат за информиране за напредъка на корпорациите в постигането на целите за устойчивост. Друга класификация на инициативите е направена от Siew (2015), който определя 3 групи инструменти за отчитане на устойчивостта: рамки, стандарти, рейтинги и индекси.

3.1. Рамките се дефинират като набор от принципи или насоки, ориентирани към компаниите в подкрепа на техните оповестявания на устойчивостта. Най-голямата корпоративна инициатива за устойчиво развитие в света е *Глобалният договор на ООН*. Целта му е да подкрепи компаниите да: осъществяват отговорна дейност като приведат своите стратегии и действия в съответствие с Десет принципа за правата на човека, труда, околната среда и борбата с корупцията, и да предприемат стратегически действия за постигане на по-широки обществени цели, като например 17-те цели на ООН за устойчиво развитие. *Глобалната инициатива за отчитане (GRI)* е може би една от най-важните рамки за отчитане на корпорациите.¹⁷ Понастоящем GRI предоставя най-широко използваните стандарти за устойчивост в целия свят¹⁸ (Skouloudis et al., 2009, Tsang et al., 2009, Brown et al., 2009, Levy et al., 2010, Roca and Saercy, 2012; Marimon et al., 2012; Rodríguez-Gutiérrez, 2013). Тя е и най-широко приетата рамка за отчитане на устойчивостта според Boston College Center for Corporate Citizenship (2013)¹⁹ и Perez (2016)²⁰. Глобалната инициатива за отчитане е рамка за отчитане, използвана от компаниите за основа при отчитане на тяхната устойчивост или „нефинансова“ информация. Създадена през 1997г. от Ceres²¹ (преди Коалицията за екологично отговорни икономики) и от института Tellus²² с подкрепата на Програмата на ООН за околната среда (UNEP), инициативата има за цел да осигури последователен и прозрачен подход за отчитането на устойчивостта. Насоките имат доброволен характер и са ориентирани в три посоки: икономически, екологични и социални резултати от бизнес дейностите на компаниите.

3.2. Стандартите имат подобна функция като рамките, но съществуват под формата на

¹⁷ World Economic Forum (2017) Sustainability. We know it matters, but how do we measure it? <https://www.weforum.org/agenda/2017/09/struggling-to-measure-sustainability/>

¹⁸ Стандартите на GRI са първите глобални стандарти за отчитане на устойчивостта. Те имат модулна, взаимосвързана структура и представляват най-добрата глобална практика за отчитане на редица икономически, екологични и социални въздействия.

¹⁹ Value of Sustainability Reporting(2013) A study by the Center for Corporate Citizenship and Ernst & Young LLP, <http://www.confluencellc.com/uploads/3/7/9/6/37965831/valueofsustainabilitysummary.pdf>

²⁰ Perez, O. (2016). The Green Economy Paradox: A Critical Inquiry into Sustainability Indexes. Minn. J. L. Sci. & Tech., 17, 153.

²¹ Coalition for environmentally responsible economies (Ceres) е организация с нестопанска цел за устойчиво развитие, която работи с най-големите предизвикателства на околната среда като изменението на климата, недостига на вода, замърсяването и нарушенията на човешките права. Вж: <https://www.ceres.org/about-us>

²² Институтът Tellus е организация с нестопанска цел, базирана в Бостън, за изследвания и политики, чиято мисия е да даде тласък на прехода към устойчивото развитие. Целта е да предостави научна строгост и системна визия на критични екологични и социални въпроси. Вж: About, Tellus Institute, <https://www.tellus.org/about/the-institute>

по-формална документация, която изяснява изискванията и спецификациите за последователно отчитане на устойчивостта. Такива например са стандартите за социални критерии като AA10000, SA8000, ISO26000, OHSAS 18001, и за екологичните критерии като *ISO 14001*. Последният определя изискванията към системата за управление на околната среда (Environmental Management System – EMS²³), подпомагайки компаниите да достигнат, както икономическите си цели, така и тези, свързани с околната среда. ISO 14001 е приложим към всяка компания, независимо от нейната големина, предмет на дейност, степен на развитие или местоположение, която желае да подобри резултатността си спрямо околната среда.²⁴ Проучванията показват, че основните мотиви за компаниите, приемащи стандарта са конкурентно предимство, присъствие на световния пазар и достъп до чужди пазари. Стандартът има ограничения, свързани с различни негови аспекти. Но не може да се отрече, че ISO14001 помага на хиляди компании от цял свят да подобрят своите екологични показатели (Russo, 2001).

3.3. Рейтингите и индексите представляват отчитане на екологични, социални и управленски (ESG) резултати за устойчивостта от трета страна. Използвани са най-вече от институционалните инвеститори. Те измерват доколко дадената компания изпълнява изискванията по отношение на тези фактори и класифицира компаниите в индекс, базиран на тяхното представяне.²⁵ През последните години се появява цяла индустрия във връзка с устойчивите или етични инвестиции - рейтинговите агенции предоставят рейтинги за устойчивостта на компаниите или активите, в които други заинтересовани страни искат да инвестират. Такива са например рейтинговите агенции за устойчивостта като Международната група за устойчиви инвестиционни изследвания (SIRI), EIRIS, Vigeo, Sustainalytics, Oekom Research, Ethibel предоставят „инфраструктурни услуги“ на инвеститорите, които им помагат да се ориентират в „огромното море от инвестиции“. Възможностите им все още не са толкова олигополни, колкото конвенционалната индустрия за кредитен рейтинг, в която само три компании контролират пазара. В момента съществува широк спектър от етични рейтинги и индекси, което предизвиква известно объркване и много въпроси. В някои случаи, една компания може да е изключена от даден етичен рейтинг, но все още да се оценява като добра от друга консултантска компания. Освен това подходът на различните етични агенции може да е различен. Често използваните критерии и система за претегляне варират значително.²⁶ Най-популярните индекси за устойчивото развитие са *DJSI* и *FTSE4Good* индексите.

3.4. Що се отнася конкретно за банковия сектор освен изброените инструменти, напоследък широко използвани са и т.нар. „кодекси за поведение“. Тези инициативи се наричат кодекси за поведение и се приемат като „доброволни“, тъй като организациите не са

²³ Набор от процеси и практики, които дават възможност на дадена организация да намали въздействието си върху околната среда и да увеличи ефективността си. Представлява и рамка, която помага на една компания да постигне екологичните си цели чрез последователен контрол върху операциите си. Друга нейна характеристика е, че „тя не определя нивото на екологичните показатели, което трябва да бъде постигнато, а е съобразена с бизнеса и целите на отделните компании.

USEPA, What is an Environmental Management System EMS?

<https://www.rmagreen.com/rma-blog/bid/75673/What-is-an-Environmental-Management-System>

²⁴ ISO 14001:2015 Системи за управление на околната среда, https://www.consejo.bg/iso-14001_11_16

²⁵ Тенденцията за създаване на показатели за устойчивост според Orsato (2015) започва през 90-те години, като първият е социалния индекс Domini 400 (създаден от Kinder, Lydenberg, Domini and Co.), а през 1999 г. Нюйоркската фондова борса представя Dow Jones Sustainability Index. След това е създаден FTSE4good индекса през 2001 г. в Лондон; социално отговорния индекс (SRI) в Йоханесбург през 2003 г. ; и Индекса за корпоративна устойчивост (ISE) на фондовата борса в Сао Пауло (BM & FBovespae Bolsa de Mercadorias e Futuros e de Valores de Sao Paulo, на португалски език) през 2005 г.

²⁶ Stichele, M.V. (2015) Mobilising the financial sector for a sustainable future , Mapping existing approaches to promote social and environmental sustainability goals in the financial sector, SOMO, <https://www.somo.nl/wp-content/uploads/2015/11/Mobilising-the-financial-sector-for-a-sustainable-future-4.pdf>

задължени да ги приемат. Те са „меки“ закони, квази - юридически документи. Според Weber (2015) най-значими са:

- Финансовата инициатива на Програмата на ООН за околната среда (United Nations Environment Programme Finance Initiative - UNEP FI)

Като първата насока за устойчивост във финансовия сектор, Програмата на ООН за околната среда (UNEP) предопределя на финансовия сектор жизненоважната роля при преминаването към по-устойчиво бъдеще. Подкрепата на ООН от Световната банка и големите търговски банки дава успех на UNEP FI в интегрирането на проблемите на устойчивостта във финансовия сектор. Тя поддържа този диалог чрез организиране на периодични сесии за обмен на знания, като най-значимите са двугодишните срещи на върха на кръглата маса. Тези срещи на върха позволяват на членовете и заинтересованите страни да обсъждат въпроси, свързани с устойчивостта. Въпреки, че няма задължително изискване за докладване, тя силно насърчава оповестяването на най-добрите практики в сектора.

- Глобалният алианс за ценностно-ориентирано банкиране (Global Alliance for Banking on Values - GABV)

Основана през 2009г. целта на мрежата е да промени банковата система, така че тя да бъде по-прозрачна, да подкрепя икономическата, социалната и екологичната устойчивост и да включва различни банкови институции, обслужващи реалната икономика. В основата си GABV е мрежа от главни изпълнителни директори, предоставяща уникално пространство за сътрудничество на банки, които се ангажират с ценностно базираното банкиране.²⁷

- Екваториалните принципи (Equator Principles - EP)

Екваториалните принципи са разработени като доброволен кодекс от банки и институции за финансиране на проекти, с подкрепата на Международната финансова корпорация (МФК) и Световната банка: „Екваториалните принципи са рамка за управление на риска, приета от финансовите институции, за определяне, оценка и управление на екологичния и социалния риск в проектите и има главно предназначение да осигури минимален стандарт за due diligence за отговорно вземане на решения.“

- Принципите на ООН за отговорни инвестиции (United Nations Principles for Responsible Investment - UNPRI)

Тези принципи са създадени през 2006 г. под егидата на финансовата инициатива на UNEP и Глобалния договор на ООН и представлява мрежа от международни инвеститори, които въвеждат шестте принципа за отговорно инвестиране. Те се възприемат като инициатива за устойчиво развитие, приложими от всички компании, но са често споменати и в банковите отчети за устойчивостта.²⁸

- Стандартите за отчитане на въздействието и инвестиционните стандарти (Impact Reporting and Investment Standards - IRIS)

IRIS е иницирана от GIIN²⁹ през 2009 г. в подкрепа на прозрачността, надеждността

²⁷ Различна форма на банкиране, която поставя хората на първо място и обслужва нуждите в реалната икономиката. Вж: Global Alliance for Banking on Values; <http://www.gabv.org>/Използвано към 26.08.2017г. Value-based banking/

Според Маркос Егуреян, изпълнителен директор на Глобалния алианс за ценностно-ориентирано банкиране GABV е "практикуване на банкиране по начин, при който приоритетите на банкерите са насочени към укрепване на обществото и планетата и постигане на печалба само като последствие " То се стреми да създаде модел на банкиране, който е устойчив на външни смущения, и който осигурява прозрачно и приобщаващо управление. Вж: A Shareable Explainer: What is Values-based Banking? <https://www.shareable.net/blog/a-shareable-explainer-what-is-values-based-banking/> /Използвано към 26.08.2017г.

²⁸ Weber, O., & Adeniyi, I. (2015). Voluntary Sustainability Codes of Conduct in the Financial Sector.

²⁹ Global Impact Investing Network (GIIN) – Организацията има потенциала да пренасочва значителни суми от частния инвестиционен капитал, за да допълни обществените ресурси и филантропията при справянето с належащите глобални предизвикателства. Вж: Global Impact Investing Network; <https://thegiin.org/>

и отчетността в практиките за измерване на въздействието в цялата “impact investing”³⁰ индустрия. С други думи, IRIS и GIIN предоставят система, която може да се използва за оценка на инвестициите, насочени към постигането на конкретна цел за въздействие. Стандартите са насочени към увеличаване на мащаба и ефективността на инвестициите и по-конкретно тези, които са в състояние да осигуряват възвращаемост и да „се справят със социалните и екологичните предизвикателства“ (Bugg-Levine and Emerson 2011, 5).

Weber и Afedini (2015)³¹ обсъждат силните и слабите страни на кодексите за добро поведение на устойчивия финансов сектор. За тях основен проблем при прилагането на кодексите е съсредоточаването им основно върху бизнес аспекта на устойчивостта. Или казано по друг начин, те могат да бъдат приети от всяка финансова институция, без да се променя изцяло бизнеса и към устойчиво развитие.

Друга тенденция за банковия сектор е появата и на нови, засягащи специално екологичния аспект на устойчивостта принципи като *Carbon Principles*, *Climate Principles*, *Green Bond Principles*.

Тези инструменти несъмнено са полезни, но тъй като броят им нараства постоянно, те водят до объркване между различните заинтересовани страни. Казано по друг начин, основният проблем е липсата на стандартизация в предложените критерии, терминология и методология. Това затруднява сравняването на резултатите от устойчивостта на компаниите. Подобен възглед се споделя от Escrig-Olmedo et al. (2010 г.)³² в своето проучване, разглеждащо разнообразните критерии за отчитане на устойчивостта. Delmas and Blass (2010)³³ твърдят, че някои инструменти „се съсредоточават върху предишни или настоящи измерени резултати, докато други наблягат на потенциала за подобряване на бъдещите резултати въз основа на настоящите управленски практики“. Те правят разлика между това, което може да се измери, и което трябва да се измери, и посочват липсата на данни като недостатък. Тъй като приемането на тези инструменти е доброволно, практиките се различават значително. Рейтингите и индексите обикновено се използват за класиране на компании въз основа на техните социално отговорни практики. Има случаи, при които резултатите от оценките се различават значително в зависимост от използвания рейтингов инструмент. В крайна сметка тази несъгласуваност създава объркване както за институционалните, така и за инвеститорите на дребно. Необходимо е хармонизиране на съществуващите SRTs. Трябва да се сведе до минимум объркването, произтичащо от безбройните термини, критерии и показатели, включени в SRTs.³⁴

4. Рамката на Scholtens

Съществуващото общоприето мнение за неадекватното отчитане от страна на финансовия сектор води до значителен ръст на рамките за измерването в сектора. Банките често призовават за хармонизирането на рамки и практики за докладване на устойчивото развитие, за да се подобри качеството на отчитането.³⁵

³⁰ Impact investing представлява инвестиране от компании, организации и фондове с цел да се постигне положително социално и екологично въздействие, заедно с финансовата възвращаемост. Вж: Global Impact Investing Network; <https://thegiin.org/> Използвано към 26.08.2017г.

³¹ Weber, O., Afedini, I. (2015) Voluntary sustainability codes of conduct in the financial sector, CIGI Papers No 78, Nov 2015; https://www.cigionline.org/sites/default/files/cigi_paper_78.pdf /Използвано към 26.08.2017г.

³² Escrig-Olmedo, E., Muñoz-Torres, M. J., & Fernandez-Izquierdo, M. A. (2010). Socially responsible investing: sustainability indices, ESG rating and information provider agencies. *International journal of sustainable economy*, 2(4), 442-461.

³³ Delmas, M., & Blass, V. D. (2010). Measuring corporate environmental performance: the trade-offs of sustainability ratings. *Business Strategy and the Environment*, 19(4), 245-260.

³⁴ World Economic Forum (2017) Sustainability. We know it matters, but how do we measure it? <https://www.weforum.org/agenda/2017/09/struggling-to-measure-sustainability/>

³⁵ Ireton, K., Valido, V., & Ramirez, L. (2017). Sustainability Reporting in the Financial Sector: A Governmental Approach

Scholtens (2008) прави първите опити към разработването на собствена рамка за измерване и оценяване на КСО поведението, специфична за финансовата индустрия. За целта той разработва нова рамка, комбинираща различни елементи - доклади за устойчивостта с различни организации, които наблюдават поведението на КСО. Основното предимство на рамката е, че всяка заинтересована страна може да я използва за измерване на КСО в дадената финансова институция, което допринася за по-високо ниво на прозрачност в тази област. Рамката оценява и предлагането на устойчиви продукти и услуги. Тя може да се използва и от тези, които нямат достъп до платена или недостъпна информация, тъй като разчита на публични данни, включително уебсайтовете на различните банки.³⁶

Рамката на Scholtens включва четири групи показатели за социалната отговорност банките: (1) етични кодекси, отчитане на устойчивостта и системи за управление на околната среда; (2) управление на околната среда; (3) отговорни финансови продукти; и (4) социално поведение. Те отразяват различните области, имащи значение за устойчивото развитие на институциите. Чрез приемане на кодекси, публикуване на доклади за устойчивост, прилагане на система за управление на околната среда, и предлагане на продукти за устойчиво развитие банката се ангажира със социално отговорно поведение. За да има референтен показател за резултатите, тя разглежда и принадлежността на банките към т.нар. устойчиви индекси като Dow Jones и FTSE4Good индексите. Въпросът как една банка всъщност се грижи за екологичните проблеми се вижда от екологичната ѝ политика и участието и в инициативи, имащи връзка с околната среда. Прозрачността на действията ѝ спрямо околната среда позволява да се оцени действието и в това отношение, а грижата за нея прозира от начините, по които отчита рисковете за околната среда. Доставка и разработването на „зелени“ или социално отговорни финансови продукти е друго средство, чрез което банката сигнализира за ангажимента си към устойчивото развитие. Спектърът от потенциални продукти включва: социално отговорни инвестиции и финансови продукти, насочени към намаляване на потреблението на енергия и парникови газове.³⁷

Таблица 1. Оценка на първите 10 банки в Европа³⁸ по рамката на Scholtens³⁹

	HSBC Holdings	BNP Paribas	Crédit Agricole Group	Deutsche Bank	Banco Santander S.A.	Barclays plc	Société Générale	Groupe BPCE	Lloyds Banking Group	ING Bank N.V.
UNGC	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
GRI	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1
UN PRI	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
ISO 140001	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
IRIS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

³⁶ Verkerk, D. (2014). Corporate social responsible behaviour in the financial industry (Doctoral dissertation, NSBE-UNL).

³⁷ Sholtens, B. (2008), Corporate Social Responsibility in the International Banking Industry, Journal of Business Ethics (2009) 86:159–175

³⁸ Biggest European banks in 2017, by assets, <https://www.statista.com/statistics/383406/leading-europe-banks-by-total-assets/>

³⁹ Оценката се извършва по модифицирана рамка, която включва най-актуалните стандарти, принципи и показатели за екологична устойчивост на банковите компании след анализ на техните практики за отчитане на устойчивостта.

	HSBC Holdings	BNP Paribas	Crédit Agricole Group	Deutsche Bank	Banco Santander S.A.	Barclays plc	Société Générale	Groupe BPCE	Lloyds Banking Group	ING Bank N.V.
UNEP FI	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Equator Principles	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1
GABV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Climate Principles	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Green Bond Principles	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Soft Commodities Compact	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0
CDP	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Отчет за устойчивостта	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0
Политика за ок.среда	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1
Управление на веригата за доставки	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Количествени цели за управление на ок.среда	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Управление на риска за ОС при кредитиране	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Изключване на определени сектори	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
Социално отговорни инвестиции	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Инвестиции в технологии за възобновяема енергия	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Финансиране на проекти	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Участие на климатични пазари	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Микрофинансиране	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
DJSI	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
FTSE4Good	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0
GHG	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0
“Brown”/ “Green”	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0
Секторно-базирани показатели	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0
Общ резултат:	23	21	12	24	23	22	21	10	19	15

Представената таблица е модифициран вариант на рамката с акцент върху екологичния аспект на устойчивостта, която оценява първите десет банки по общи активи в Европа за 2017г. Включените критерии са съобразени с изискванията на съвременните екологични практики (например съответствие с *Carbon Principles*, *Climate Principles*, *Green Bond Principles* и т.н.) като с най-голяма оценка е Deutsche Bank, следвана HSBC Holdings. Банките получават оценка 0 или 1 в зависимост от това дали отговарят на съответния критерий без да се вземат предвид степента на неговото изпълнение, т.е. независимо банката предлага само един устойчив продукт или 20 такива получава единица. Подобна модификация може да се направи и за другите насоки на устойчивостта (например за социалните изисквания).

Аргументите на Scholtens (2008), като необходимостта от по-прозрачен метод, който избягва скъпоструващата информация на рейтинговите агенции, са логични. Но добавената стойност на тази рамка не е ясна. Verkerk изследва разликите в оценките, получени от

рамката на Scholtens (2008), неин ревизиран модел, и две независими агенции за оценка на корпоративната социална отговорност. Резултатите показват значителна корелация между оценките от четирите метода за измерване на поведението на КСО. Според автора рамката на Scholtens не създава добавена стойност пред съществуващите агенции за кредитен рейтинг. От друга страна, близките оценки означават, че рамката е надеждна и може да се използва за прозрачна оценка на устойчивото развитие на банките. Но въпреки това е необходимо нейното прецизно разглеждане и актуализация в съответствие със съвременните практики за измерване на КСО. Международните инициативи за популяризиране на социално-отговорното отчитане непрекъснато нарастват. Това поражда необходимостта от модификация на рамката, за да може тя по-точно и ефективно да оценява отчитането на банките за КСО.

Заклучение

В резултат на непрекъснатото развитие на концепцията за устойчивостта нарастват грижите за нейното ефективно отчитане, за да се предостави необходимата информация за напредъка в тази насока на заинтересованите страни. Банковият сектор, който на пръв поглед изглежда не дотолкова засегнат от глобалните социални и екологични проблеми, предприема редица инициативи по траекторията на устойчивото развитие. Но това, от друга страна води до объркване и несъпоставимост на докладваните данни, което може да има неблагоприятни резултати като намалено доверие и непрозрачност на отчитането. Рамката на Scholtens представлява по-лесно достъпен начин за докладване и получаване на информация за устойчивостта, въпреки че и тя страда от някои несъвършенства, които са преодолени чрез нейното прецизно разглеждане и усъвършенстване.

Използвана литература

1. A brief history of sustainability, Steps to Sustainability, <http://stepstosustainability.com/?page_id=829>
2. A Shareable explainer: What is Values-based Banking? <<https://www.shareable.net/blog/a-shareable-explainer-what-is-values-based-banking>>
3. About, Tellus Institute
4. Araya, H. M. B., Mas, E. S., & Garrido, F. P. (2014). Sustainability reporting in European cooperative banks: An exploratory analysis. In REVESCO. Revista de Estudios Cooperativos (Vol. 115, pp. 30-56). Universidad Complutense de Madrid.
5. Araya, H. M. B., Mas, E. S., & Garrido, F. P. (2014). Sustainability reporting in European cooperative banks: An exploratory analysis. In REVESCO. Revista de Estudios Cooperativos (Vol. 115, pp. 30-56). Universidad Complutense de Madrid.
6. Biggest European banks in 2017, by assets, <<https://www.statista.com/statistics/383406/leading-europe-banks-by-total-assets>>
7. Corporate responsibility reporting in the Banking sector. Key findings from the KPMG Survey of Corporate
8. Delmas, M., & Blass, V. D. (2010). Measuring corporate environmental performance: the trade-offs of sustainability ratings. Business Strategy and the Environment, 19(4), 245-260.
9. Ernst & Young. (2016). Value of Sustainability Reporting: a study by EY and Boston College Center for Corporate Citizenship.
10. Escrig-Olmedo, E., Muñoz-Torres, M. J., & Fernandez-Izquierdo, M. A. (2010). Socially responsible investing: sustainability indices, ESG rating and information provider agencies. International journal of sustainable economy, 2(4), 442-461.
11. Global Alliance for Banking on Values
12. Global Impact Investing Network; <https://thegiin.org/>
13. Ireton, K., Valido, V., & Ramirez, L. (2017). Sustainability Reporting in the Financial Sector: A

Governmental Approach.

14. ISO 14001:2015 Системи за управление на околната среда, https://www.consejo.bg/iso-14001_11_16
15. Mahmud, S., Biswas, T., & Islam, N. (2017). Sustainability Reporting Practices and Implications of Banking Sector of Bangladesh according to Global Reporting Initiative (GRI) Reporting Framework: An Empirical Evaluation. *International Journal of Business and Management Invention*, 6(3), 01-14.
16. Nwobu, O. A., Owolabi, A. A., & Iyoha, F. O. (2017). Sustainability reporting in the Financial Sector: A Study of Nigerian Banking Sector. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 22(S8).
17. Perez, O. (2016). The Green Economy Paradox: A Critical Inquiry into Sustainability Indexes. *Minn. J.L. Sci. & Tech.*, 17, 153.
18. Responsibility Reporting 2015, <<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/07/corporate-responsibility-in-the-banking-sector.pdf>>
19. Sholtens, B. (2008), Corporate Social Responsibility in the International Banking Industry, *Journal of Business Ethics* (2009) 86:159–175
20. Stichele, M.V. (2015) Mobilising the financial sector for a sustainable future, Mapping existing approaches to promote social and environmental sustainability goals in the financial sector, SOMO
21. The benefits of sustainability reporting, GRI Draft, <<https://www.globalreporting.org/resource/library/The-benefits-of-sustainability-reporting.pdf>>
22. The role of sustainability reports (2016)
<<http://www.escarus.com/the-role-of-sustainability-reports>>
23. Turley-McIntyre, B., Marchl, A., & Stasuik, B. (2016). Sustainability reporting in Canada's financial institutions. *Journal of Co-Operative Accounting and Reporting*, 4, 35-58.
24. USEPA, What is an Environmental Management System EMS?
25. Value of Sustainability Reporting(2013) A study by the Center for Corporate Citizenship and Ernst & Young LLP, <<http://www.confluencellc.com/uploads/3/7/9/6/37965831/valueofsustainabilitysummary.pdf>>
26. Verkerk, D. (2014). Corporate social responsible behaviour in the financial industry (Doctoral dissertation, NSBE-UNL).
27. Weber, O., & Adeniyi, I. (2015). Voluntary Sustainability Codes of Conduct in the Financial Sector.
28. World Economic Forum (2017) Sustainability. We know it matters, but how do we measure it?
29. Yen, T. T. H. (2014). CRS in bankinh sector-A literature review and new research directions.
30. Серафимова, Д.(2009) Социална отговорност на бизнеса и нейното оценяване
31. < <http://www.gabv.org>>
32. <<https://www.ceres.org/about-us>>
33. <<https://www.rmagreen.com/rma-blog/bid/75673/What-is-an-Environmental-Management-System>>
34. <<https://www.somo.nl/wp-content/uploads/2015/11/Mobilising-the-financial-sector-for-a-sustainable-future-4.pdf>>
35. <<https://www.tellus.org/about/the-institute>>
36. <<https://www.weforum.org/agenda/2017/09/struggling-to-measure-sustainability>>

За контакти

Севги Осман, докторант
Икономически университет – Варна
sevgi.mertkan@gmail.com